

La llibertat reaccionària de Marguerite Duras

LLIBRES / NARRATIVA / 6 NOVEMBRE, 2018

Airejar veritats com punys totalment contradictòries és el que fa Marguerite Duras en aquest recull de papers excel·sos que és *La vida material* publicat per Club Editor. En un exercici editorial gens sorprenent a la casa, Maria Bohigas ha optat per un altre llibre especialment honest. *La vida material* està escrit en un moment en què la vella escriptora ja no tenia cap afany de quedar bé amb ningú, i aquesta és la màxima de tot el llibret. Està ple de sentències que us molestaran. Si sou dones, us ho prendreu de manera personal; si sou homes heterosexuales o homosexuals també us ofendreu, perquè us tracta a tots de criatures. El goig d'aquesta lectura és llegir algú que escriu bé i que ho fa com si tingués una seguretat absoluta, una seguretat de la qual no ens vol convèncer —senzillament informar-nos-en. És l'avantatge de fer ficció en lloc de fer periodisme: no cal aportar proves. L'altra cara és que tampoc no es pot llegir de la mateixa manera.

Els objectes, la casa i la mare

Duras descriu objectes antics que ha trobat per atzar en alguns dels pisos que ha habitat.

Parla d'unes calces trobades un centenar d'anys més tard. Amb això ens trasllada a una quotidianitat llunyana i misteriosa: quant de temps devia preguntar-se on havia deixat les calces, la propietària? Eren simplement darrere la calaixera, i s'hi han quedat durant un segle. Més enllà de l'anècdota arqueològica, Duras insisteix en la casa com a temple de la dona, el lloc on es reté home i criatures. Sempre ha estat així. Fins i tot ara és així, en molts casos.

Dels objectes passem al lloc que els conté, la casa. Fugim de casa perquè la mare l'ha fet inhabitable, sentència la narradora. La casa, la família nuclear, és la utopia de la mare, diu Duras: el somni de la mare de retenir l'home, sempre fugisser, i els fills, que també marxaran. En el fons no cal posar-se transcendents, perquè Duras aixeca tota la teoria — els objectes, la llar, les criatures— a partir del record de la seva mare, una vídua carregada de fills en un país llunyà i en un context de guerra. La mare que ella va conèixer tenia un interès especial en protegir els fills de l'hostilitat de viure sota l'amenaça de mort constant en un lloc com la Cotxinxina, a set hores del metge més proper. Es veu que la dona, viscudes dues guerres, sempre llegia el diari amb intenció d'anticipar-se a la tercera, i que ella sempre temia que vindria.

El component biogràfic de Duras té un pes clau també en un passatge en què la narradora clama que els homes són, abans que editors o escriptors o enginyers aeronàutics, homosexuals o heterosexuals. Ja de gran, passada per unes quantes clíniques de desintoxicació, Duras va mantenir una relació estreta i peculiar amb un jove homosexual que se li va instal·lar a casa. A partir de les seves experiències vitals, l'escriptora francesa va descabdellant teories sociològiques més que qüestionables. Però tant hi fa, perquè no és sociòloga.

La llibertat reaccionària

Duras era un obsessiva de la neteja com ho era sa mare. Queda lleig, això de dir que moltes dones han estat obsessives de la neteja i que Duras n'era una. Però si llegiu *La vida material* ho veureu: Duras —o si més no el seu *alter ego* narrat— no suporta les dones brutes. Jo m'hi he enfadat, amb això. Sembla que no es pugui ser dona i deixada per naturalesa a la vegada. Però el cas és que el feminisme de Duras no és de manual. Segurament ella no n'hi deia ni feminisme, i per això fica el dit a la nafra de tots els principis que una pugui autoimposar-se. Diu, per exemple, que la dona segueix sent la llar. Que continua amb l'obsessió de fer una casa i que les tasques afegides no són més que això, tasques afegides a la *tasca*. En un moment donat explica com les dones som molt més fonamentalistes amb la qüestió monògama que no pas els homes: tendim a concretar el desig en un de sol, ells tendeixen a l'expansió, afirma.

Duras lamenta que les dones perdin tant de temps dins dels límits de la vida material, la que queda fora de la cambra pròpia de Woolf: la cuina, el menjador, l'habitació de la canalla, la farmaciola. I tot i així ens avisa que no ens hem d'enganyar, que el que volem és fer feliços els homes. L'autora teoritza constantment i a partir de qualsevol objecte, de

qualsevol actitud. Parla per ella i ens n'encoloma a totes i a tots la càrrega. I tot i així l'encerta en alguna cosa. Sembla que ens vulgui avisar que el que sentim o pensem i el que ens agradaria sentir o pensar són coses diferents i que és gairebé un miracle quan van juntes. Algunes pàgines van menys en aquesta línia i més en la línia de la reflexió sobre l'escriptura. Torna molt als llibres que ha escrit, a les escenes que mai no va poder explicar. Opina sobre París i la *banlieue*; anticipa els problemes que tenim ara, societats dividides d'immigrants cremats de ser immigrants i de locals espantats de manera crònica i cíclica.

De l'alcoholisme i la feminitat

Recordo l'angoixa de llegir els contes en què l'*alter ego* de Lucia Berlin a *Manual per a dones de fer feines* surt d'amagat a comprar vodka a la gasolinera més propera. Té les criatures enllitades i està sola, però surt igualment. Aquesta mena d'escenaris que planteja Berlin em frapen perquè són creïbles tal com ella els explica, però també perquè una dona alcohòlica ens sembla una aberració social i biològica. Això ho explica molt bé Duras, alcohòlica professional durant bona part de la seva vida. L'alcoholisme és rabejar-se en el buit existencial, no tapar-lo amb activitats, no deixar que ni tan sols les teves criatures, que suposadament haurien d'omplir la teva espiritualment paupèrrima vida de dona (una «vida material»), passin per davant de l'afirmació de l'absència de sentit de l'existència.

L'alcohol serveix per omplir el buit que descobrim a l'adolescència i que res no pot omplir: no et consola, et conforta en la follia. Parafrasejo Duras. Retrata la vergonya de l'alcoholisme als bars, la roba negra per fer-se fonedissa. Després ve el vòmit de sang, la cirrosi, els deliris. No s'està jutjant. Duras arriba a dir que l'alcohòlic és un intel·lectual; explica com alcohol i violència sexual casen i com, al mateix temps, una persona ninfòmana rarament perd el temps en fer gaires copes. L'alcohol provoca la il·lusió de la creació capital, assegura, molt més que cap obra artística ni cap altra mena de gaudi. Lloa, igual que el pare de l'obra, el tic-tac que se li activa al cervell quan va beguda. I així tot l'alcohol va destrossar capítols sencers de la seva vida.

Una conclusió inconclusa

La vida material és l'altra cara de *La cambra pròpia* de Virginia Woolf. Woolf posa damunt la taula la necessitat d'un espai, d'un despatx o un estudi, on la dona pugui deixar de ser la dona de la casa i passi a ser escriptora o artista. Duras, que escriu amb dècades d'avantatge, declara que tenir un espai està molt bé, però que seguim sent esclaves d'un cert marc mental, el marc mental de dona que busca una casa on reproduir-hi la cova de sempre: materialitat de bolquer i de sopa fumejant als fogons. Si se'm permet, no crec que *La vida material* tingui la més mínima intenció de canviar aquest marc mental que ella atribueix a la feminitat a l'engròs.

Després de dir que els homes heterosexuels esperen en va fer el seu paper en totes les relacions heterosexuels amb les dones —amb qui, segons Duras, s'avorreixen com ostres—, la narradora puntualitza: en el fons, homes i dones som iguals. Contradictori i cert.

N'he vist una pila, d'homes avorrits en parelles heterosexuales; homes que «esperen el seu moment». Homes que només poden intimar amb homes. També n'he vist que no són així, o que no són tan així. Duras ens posa de cara a un mirall que no ens agrada, que ens obliga a opinar, a enfadar-nos o a assentir. Què és això d'afirmar que estimem els homes i la canalla tal com són, sorollosos i guerrers? Què vol dir que seguim desitjant una llar per sobre de totes les coses? El llibre de Duras no és feminista, és molt millor: està escrit per una ploma lliure. A *La vida material*, papers inconnexos escrits al llarg de la seva carrera professional i literària, Duras hi ha plasmat el que pensa —i això no és sempre els que ens agradaria que pensés, perquè ens obliga a pensar a nosaltres.

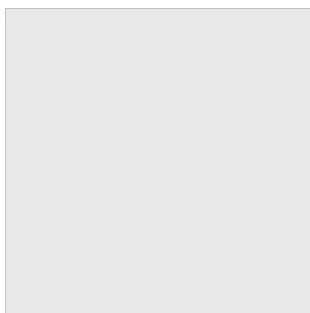
ETIQUETES: CLUB EDITOR FEMINISME LA VIDA MATERIAL LITERATURA MARGUERITE DURAS

JÚLIA BACARDIT | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Barcelona, 1991). Graduada en Humanitats, escriu a mit'ans com *La Llanca*, *Núvol* i *Nationàlia*. És sòcia co-fundadora de la revista de creació *BRANCA*.

Articles relacionats

Francis Ford Coppola i Mireia Sallarès (2)

El llinatge del poder. Tres contes

Marguerite Duras: anatomia del dolor

Llibres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018